

Ἡ ΠΡΩΤΙΚῆ ἜΣΤΙΑ

ΒΡΑΒΕΙΟΝ
ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

ΕΤΟΣ (ΜΓ')

ΔΙΜΗΝΙΑΙΑ

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΙΩΑΝΝΙΝΑ

Διατελέσαντες Διευθυντές
1952 - 54

† ΕΥ. Α. ΦΑΚΑΤΣΕΛΗΣ
1952 - 1973

† ΜΙΧ. ΧΑΡ. ΜΑΝΟΣ
1956 - 1991

† ΔΗΜ. Γ. ΚΟΚΚΙΝΟΣ
1986

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΗΜΟΣΘ. ΚΟΚΚΙΝΟΣ

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΣΤΙΑ

ΔΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΕΝ ΙΩΑΝΝΙΝΟΙΣ

Ίδιοκτησία - Έκδοσις - Διεύθυνσις

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΗΜΟΣΘΕΟΥΣ ΚΟΚΚΙΝΟΣ

ΕΠΗΤΡΟΠΗ ΕΠΗΜΕΛΕΙΑΣ ΥΛΗΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Μ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

ΝΙΚΟΣ ΤΕΝΤΑΣ

ΚΩΝ. ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΙΩΤΑ ΠΑΡΘΕΝΙΟΥ

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΑΝΔΡΩΝΗΣ

ΜΑΡΙΑ ΜΙΧΑΗΛ-ΔΕΔΕ

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

(Έτησια)

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΔΡΧ. 2500

ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΔΟΛ. 40

ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ ΔΡΧ. 500

ΑΝΤΕΠΙΣΤΕΛΛΟΝΤΑ ΜΕΛΗ ΤΗΣ ΕΠΗΤΡΟΠΗΣ

ΧΡΥΣ. ΖΙΤΣΑΙΑ (Θεσσαλονίκη)

ΚΩΣΤΑΣ ΝΙΚΑΣ (Νεάπολις Ίταλίας)

ΣΑΡΑΝΤΟΣ ΠΑΥΛΕΑΣ (Θεσσαλονίκη)

ΜΑΝΩΛΗΣ ΠΡΑΤΣΙΚΑΣ (Πάτρα)

ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΑΠΑΣΤΑΜΟΣ (Χαλκίδα)

Έμβάσματα "ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΣΤΙΑ". Όδός Μελετίου Γεωγράφου 53 45 333 Ίωάννινα Τηλ. (0651) 26659

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εύσταθίας Φίκα- Παπαντωνίου	Ήρωϊκό Σούλι "Το νέφος τῶν δακρύων Σελ. (όδοιπορικό)	81
Έμμ. Σπ. Χλειουνάκη	"Παλιοὶ Σταθμοὶ" (ποίημα)	85
Κώστα Γ. Μίσσιου	Πρὶν λίγα χρόνια (ποίημα)	85
Δημήτρη Χρ. Μποσινάκη	Ὁ γιὸς (διήγημα)	86
Μανῶλη Πράτσικα	Θέατρο τοῦ Νότου, τὸ τελευταῖο τραί- νο τοῦ Φιτζέραλντ - Κουὺς (Τεχνοκριτι- κὴ)	90
Διονύση Ἀνδρώνη	Οἱ ταινίες μικροῦ μήκους τοῦ 2οῦ Με- σογειακοῦ Φεστιβάλ Νέων Κινηματο- γραφιστῶν (Άρθρο)	91
Τῆς Διεύθυνσης	Συνεργάτες τοῦ ΜΓ Τόμου	95
Τῆς Διεύθυνσης	Περιεχόμενα τοῦ ΜΓ Τόμου	95

Δ/ΝΣΕΙΣ:

Κεντρικῶν Γραφείων: Γ.Δ. Κόκκινος Μελετίου Γεωγράφου 53 45 333 Τηλ. (0651) 26659 Fax 24231

Ἀθηνῶν: Διηγη. Γραφεῖο Κων. Δ. Κόκκινου Ἴπποκράτους 4-10679 ΑΘΗΝΑ - Τηλ. 3613379

Τυπογραφεῖο: Ἐλ. Θεοδωρίδη, Βαλαωρίτου 25 45 333 Ίωάννινα - Τηλ. 77358

ἩΠΕΙΡΩΤΙΚὴ Ἔστιά

ΔΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ ΕΝ ΙΩΑΝΝΙΝΟΙΣ

ΒΡΑΒΕΙΟΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

ΕΤΟΣ ΜΓ' ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1994 - ΤΕΥΧΟΣ 486

Εὐσταθίας Φίκα-Παπαντωνίου

Ἡρωϊκὸ Σούλι "τὸ νέφος τῶν δακρῶν" (Ἀπὸ ἓνα ὁδοιπορικὸ)

Δὲν εἶναι ὁ σκοπός μου νὰ κάνω ἀφήγηση μιᾶς ἱστορίας πού εἶναι τόσο γνώριμη σέ ὄλους μας, δὲν θὰ εἶχε νόημα.

Θὰ σημειώσω λίγες γραμμές γιὰ τὸ πῶς ἔνωσα ὅταν μὲ τὸ ἐνδιαφέρον καὶ τὸ θαυμασμό μου γιὰ τὸ ἠρωϊκὸ Σούλι πού θέλησα νὰ τὸ ἐπισκεφτώ.

Δὲν εἶχα κάποιον εἰδικὸ σκοπὸ, ἄλλωστε οἱ ἐπαναληπτικὲς γιορτὲς τῆς 25ῆς Μαρτίου μᾶς ἔχουν δώσει τὸ πνεῦμα τῆς ἱστορίας μὲ ὅλες τὶς θαυμαστὲς πράξεις καὶ ιδέες πού ν' ἀνασταίνονται μεγάλοπρεπα, διαδραματίζοντας τὶς γενναῖες μάχες τους.

Ἡ ἐπιθυμία μου ξεκίνησε νὰ τὸ ἐπισκεφτώ ἀπὸ ἓνα Ἐθνικὸ ἐγώ, ψάχνοντας ὀλοένα βαθύτερα νὰ βρῶ τὶς ῥίζες, τὴν καταγωγή, τὴν ἱστορία, τὴν πορεία τῆς ζωῆς του, γιὰτὶ καταλάβαινα πῶς πρόκειται γιὰ μία ἱστορία φαινόμενο.

Θὰ πρέπει νὰ πῶ πόσο ἀκατόρθωτη εἶναι ἡ ψυχραιμία καὶ ἀντικειμενικὴ ἐκτίμηση γιὰ τὸ μεγάλο καὶ ἠρωϊκὸ Σούλι.

Δὲν ἔχω πρόθεση νὰ γίνω ὁ ἐλεγκτής, ἢ ὁ ἐπόπτης καὶ νὰ σκεφτώ τὰ ὑπέροχα καὶ τὰ κατὰ γιὰ τὸ σημερινὸ Σούλι καὶ γιὰ τὰ ἐξίσου ἠρωϊκά χωριά, Κιάφα, Σαμωνίβα καὶ Ἄβαρικο, ὅπως ὑπάρχουν σήμερα. Τσακίζεται τὸ βλέμμα σου καὶ στενάξεις: Θεέ μου πόση ἀφροντισιὰ καὶ ἀδιαφορία! Πού πήγε αὐτὸ τὸ θάμβος, αὐτὴ ἡ μεγάλη ἀκτινοβολία παλληκαριᾶς; Πού εἶναι καὶ πού ὑπάρχουν τὰ σπίτια πού στενάζαν τὴν ἀθάνατη φυλὴ; πού εἶναι ἡ Ἀνατολὴ αὐτοῦ τοῦ ὠραίου καὶ ἀθάνατου κόσμου πού δὲν σβήνει ποτὲ ἀπὸ τὴν καρδιά καὶ τὴ μνήμη; Μοῦ γεννήθηκαν πολλὰ ἐρωτηματικά!

Ἡ ἱστορία τοῦ Σουλίου ἔχει διαστάσεις μιᾶς παγκοσμιότητας. Ἕνας παραλογισμὸς τοῦ νοῦ σὲ κατέχει ἂν θελήσεις νὰ ἐμβαθύνεις τὶς στιγμές καὶ τὶς πράξεις στὴν πορεία τοῦ λαοῦ του. Σὰν πατὰς τὰ ἀπρόσητα βουνὰ καὶ διαβείς τὶς ῥάχες του γιὰ νὰ γνωρίσεις τὸ μεγαλεῖο αὐτοῦ τοῦ βουνιάου κόσμου, πού σημάδεψε μὲ τὴν ἰσχύ του καὶ τοὺς ἀγραφους νόμους γιὰ ὅτι καλύτερο ὑπάρχει

στην ανθρωπότητα, την έλευθερία και αν θελήσεις να ταυτίσεις την ψυχή σου στο παρελθόν μόνο τότε θα νιώσεις το σιωπηλό τραγούδι να μακραίνει μέσα στις μάχες, τις κλαγγές, τον ήρωισμό, την αδούλωτη ψυχή και το θάνατο άντάμα, θρυμματίζοντας τις σκιές της απόγνωσης. Έννοιες ασύλληπτες πέραν της λογικής. Αυτή η πεισματική δύναμη στις κλειστές κοινωνίες με τις μυστικές ψυχές, την αγριάδα της φύσης, με το πικρό αντίδωρο στο στόμα, δεν σου μένει άπορεία σαν μαθαίνεις πώς νικούσαν τον αίμοσταγή έχθρό τους. Η γεωγραφική θέση του χώρου που έζησαν οι Σουλιώτες, ήταν καθοριστική για το πεπρωμένο τους. Οί γυμνοί βράχοι, τὰ άπρόσιτα μονοπάτια, σου δημιουργούν ένα δέος απόκοσμο, ένα μεγαλείο επιβλητικό και άλλόκοτο με τὰ απότομα φαράγγια και τις χαράδρες.

Στην χαράδρα του 'Αχέροντα κυλάνε τὰ λησμονημένα νερά παρασύροντας κάθε μυθολογική φωνή.

Πάνω από τὰ σκόρπια πλήθη των Σουλιωτών πάλεται ή άγωνία μέσα στις αφέγγαρες νύχτες, στον ανελέητο άγώνα έναντιόν του 'Αλή - Πασά τὸ 1788 με τούς χιλιάδες δράκοντες δολοφόνους. Στὰ χαρακώματα της άγρύπνιας πλάθουν έναν καινούργιο κόσμο γκρεμίζοντας παιδιά και έαυτούς στο χορό του θανάτου, στο χορό του Ζαλόγγου. 'Αναντινάζουν μπαρουταποθήκες, με τις ασύνορες διαστάσεις του όλοκαινώματος του Σαμουήλ παίρνοντας μαζί του και τὸν έχθρό στη δόξα του νικηφόρου θανάτου.

Αιστάνεται τὴ δροσιά της άμεσης συγκίνησης και άναριγείς μέσα από τις άπροσπέραστες ρεματιές και άφουγκράζεσαι κραυγές από κατάρες και μίσος, από μοιρολόγια και όρκους για τὴ μοίρα τους, για τὴ μοίρα του βασανισμένου και υπόδουλου 'Ελληνισμού. Όταν οί δέκτες σου είναι ευαίσθητοποιημένοι, δεν άρκοῦν μόνο κραυγές θρήνων, αλλά μαζεύεις τὴ ματωμένη σου άγάπη και κοιτᾶς δακρυσμένα τις σιωπηλές μπρούτζινες προτομές που είναι στημένες έξω από τὸ πανέμορφο πέτρινο σχολείο (αν και δεν λειτουργεί) του Φώτη Τζαβέλα και του Σαμουήλ.

Οί άπροσκύνητες αὐτὲς μορφές, οί άκατάλυτες μέσα στο χρόνο, πέραν από τὴν καθημερινότητα, μορφές θεικές, ασύνορες και άληθινές με τὸ σπαθί και τὸ ντουφέκι, ψυχές ανυπότακτες, άτενίζουν θαρρεῖς τὴ δοκιμασμένη γῆ τους, τὴν ἦττα και τις νίκες τους, προβάλλοντας σὲ μᾶς πὸν τούς κοιτάζουμε ένα γιατί. Ένα γιατί, της ευθύνης, της άφρονησιᾶς με τα έλαττώματα του αδύναμου παρόντος.

“Ένα γιατί, της άσυνενοησίας και της φθοράς, της έγκατάλειψης όχι μόνο από τὸ φαινόμενο του πληθυσμοῦ στους τόπους διαμονῆς, στην καταδίκη μαρμασμοῦ και έξαφάνισής του, τὴ λεγόμενη άστυφιλία, αλλά άντικρύζεις τὸ μοναδικό χώρο του Σουλίου, νὰ έχει μεταβληθεῖ σὲ βοσκοτόπι με όλα τα έπακόλουθα πὸν ἔχουν τὰ ζῶα.

Οί ήρωϊκοί κάτοικοι τού Σουλίου πού τόλμησαν στὸν γίγαντα δυνάστη, μετὶς ἀρπακτικῆς διαθέσεως καὶ ἔγιναν πρωταγωνιστῆς τού ἀπελευθερωτικοῦ ἀγώνα καὶ ἀνέστυραν ἀπὸ τὴν ἀφάνεια ἕναν καταπιεσμένο λαὸ μετὶς τῶν ἐνδοξοῦς πολέμων τὸς γιὰ τὴν πίστη καὶ τὴ θρησκεία, δὲν μπορεῖς νὰ μὴ νιώσεις μιὰ σφιγὴ γεύση ἀπογοήτευσης καὶ πίκρας γιὰ μιὰν ἀδιαφορία τού σήμερα.

Ὁ καταληκτικὸς χρόνος πού σαρώνει καὶ ἰσοπεδώνει τὰ πάντα μετὶς τῆς φθορᾶς του, ἂς μὴ συμβάλλουμε κι ἐμεῖς οἱ ἄνθρωποι στὴν τέλεια ἐρήμωση αὐτοῦ τού τύπου. Δύο σπιτία ὅλα κι ὅλα εἶναι ὄρθια, πῶς νὰ μὴν ἀγανακτήσεις βλέποντας τὸς σωροὺς ἀπὸ πετροδουλεμένα γκρεμισμένα οἰκοδομήματα, πού δὲν εἶναι οἰκοδομήματα, ἀλλὰ Ἐθνικὰ μνημεῖα, νὰ λειτουργοῦν σὰν στάνες. Τὸ ἕνα οἰκοδόμημα, δηλαδὴ τὸ σπίτι τού ἡρωϊκοῦ Τζαβέλα καὶ τῆς θρυλικῆς γυναίκας του χωρὶς σκεπή, "ἀναστηλώθηκε ἀπὸ τὸν τελευταῖο συγγενὴ ταξίαρχο κο Λάμπρο Τζαβέλα μετὶς τῆς δικῆς του δαπάνης μετὶς στημένες τὶς μπρούτζινες προτομῆς τού ἀνδρόγυνου ἔξω στὴν αὐλὴ τού σπιτιοῦ τους. Ἀκόμα ἔχει δωρήσει στὸ μικρὸ ἐκκλησιάκι τού Ἁγίου Κων/νου δίπλα στὸ νεοχτισμένο σχολεῖο, ὅλα τὰ λειτουργικὰ πού χρειάζονταν. Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς μετὶς τὴν εὐθύνη καὶ τὴν εὐαισθησία του, μετὶς τῆς συγκινητικῆς του ἀγάπης προσκυνᾷ κάθε χρόνο τὰ ἅγια τῶν ἁγίων χώματα τῶν προγόνων του. Θελήσαμε νὰ δοῦμε τὸ Νεκροταφεῖο τῆς Παναγίας, νὰ ἀκουμπήσουμε ἕνα λουλούδι στὰ ἱερὰ μνημεῖα καὶ δὲν τὸ βρισκαμε, ἦταν χαμένο μέσα στὴν ἀγριὰδα τῶν χόρτων. Ζητήσαμε νὰ ξεχωρίσουμε ἀπὸ τὰ ἔρειπια τὶς "φάρες" τῶν Σουλιωτῶν τὰ σπιτία τῶν Κουτζονίκα, Μαλαμαίων, Πασχαίων, Δαγκλαίων κλπ. καὶ ἦταν ἀδύνατον. Ἐνα μοναδικὸ καφεενεδάκι πού κάνει χρέη παντὸς εἴδους καὶ εἶναι ὁ σταθμὸς γιὰ τὸν ἐφοδιασμὸ ζωοτροφῶν καὶ ἐπικοινωνίας στὶς λιγοστῆς φαμίλιες τσοπαναρέων.

Στὸ καφεενεδάκι μετὶς τὴν κυρὰ Ἀθηνὰ Τόκα πού σὲ καλωσορίζει δίνοντάσε ῥακί, πρόβειο τυρὶ καὶ ζυματὸ ψωμί, καθήσαμε νὰ μαζέψουμε τὶς σκέψεις μας. Ἐκεῖ λοιπὸν εἶχαμε τὴν τύχη νὰ συναντήσουμε τὸν καλοκάγαθο κο Λευτέρη Πάσχο ἀπὸ τὸν ἐκπολιτιστικὸ σύλλογο Σουλίου πού ἦταν καὶ ὁ μοναδικὸς πού βρήκαμε γιὰ νὰ μᾶς πεῖ κάτι, νὰ ἐκφράσει τὴν ἔγνοια του γιὰ τὸν ἱερὸ αὐτὸ τόπο μετὶς τὰ τόσα προβλήματα πού ἀντιμετωπίζει καὶ ἀποκαρδιώνεται ἀφοῦ δὲν μπορεῖ νὰ κάνει τὸ σωστὸ καὶ τὸ πρεπούμενο. Ποιὸ βαθμὸ εὐθύνης φέρουμε γιὰ τὴν τύχη τού Σουλίου σήμερα; Ποιὸ μπόλιασμα ἐθνικῆς πληρονομίας θὰ μεταγγίσουμε στὴ μνήμη τού σημερινοῦ Ἑλληνα ἀνθρώπου; Ποιὰ βοήθεια κατανοήσεως θὰ δώσουμε γιὰ τὴν Ἐθνικὴ κληρονομία μας; Φτάνουν ἄραγε τὰ γραφτὰ καὶ οἱ παραδόσεις;

Ἄρκουῖν οἱ μεμονωμένες πρωτοβουλίες ἀγάπης μόνο τῶν ἰδιοτῶν καὶ νὰ τ' ἀφήσουμε στὴ θεῖα πρόνοια; Οἱ χάρτες δὲν ἀναγράφουν πουθενὰ τὸ Σούλι. Στὴν ὅλη ἱστορικὴ, διαδρομὴ ἀφοῦ περάσεις τὴ γέφυρα τῆς Τζαβέλενας ἀπὸ τὸ χωριὸ Γλυκὴ καὶ στρίψεις δεξιὰ μετὶς τὴν πινακίδα "Σούλι" ἀπὸ κεῖ κι ἔπειτα μόνο

τὸ ἔνστικτο μπορεῖ νὰ σὲ ὀδηγήσει. Ἀνεβαίνεις στὴν ἐκκλησιὰ τοῦ Ἁγίου Δονάτου καὶ σὲ ἀγκαλιάζει ἡ παρουσία τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸ φροντιζόμενο ὑπαίθριο μικρὸ τσιμεντένιο ἀμφιθέατρο καὶ λές, δόξα τῷ Θεῷ κάτι γίνηκε. Ῥωτᾷς καὶ σοὺ λένε, ὅτι ἔγινε στὴν ἐποχὴ ποὺ ἦταν Νομάρχης ὁ κος Βλασωτήρας καὶ κάθε χρόνο γίνεται ἡ ἀναπαράσταση τοῦ ὀλοκαπτώματος τοῦ Σαμουήλ ἀπὸ τὸ ὕψωμα Γκούκι, στὴν Ἁγία Παρασκευή. Ῥς εἶναι καλὰ καὶ εὐγε σ' ὅλους τους! Περπατᾷς καὶ σαρκφαλώνεις νὰ δεῖ τὸ τόπο ποὺ διαδραματίστηκαν τὰ γεγονότα καὶ δὲν ὑπάρχει οὔτε μία πλάκα νὰ γράφει ἔστω καὶ τὴν ἡμερομηνία. Εἶναι δυνατόν αὐτὰ τὰ Σουλιωτοχώρια νὰ τὰ ξέρουμε μὲ τὴ φαντασία τῆς ἱστορικῆς ἀνάγνωσης, χωρὶς μιὰ συσχέτιση γεγονότων καὶ τόπων, ἀποκλειστικὰ μόνο ἀπὸ μερικὲς ξερὲς γνώσεις, ποὺ ἴσως ἔχουν ἀνακρίβειες:

Σ' αὐτοὺς τοὺς ἥρωες δὲν ὀφείλουμε σεβασμὸ καὶ φροντίδα ὥστε ἐκεῖ νὰ μὴ βόσκουν καὶ ζῶα καὶ ἄνθρωποι; Δὲν εἶναι τόσο δαπανηρὸ μιὰ σωστὴ περιφραξὴ ἔστω γιὰ ὅσα ὑπάρχουν, μιὰ ἀναστήλωση τῶν σπιτιῶν ποὺ εἶναι τόσο ἀναγκαῖα, ἓνα λαϊκὸ μουσεῖο, ἓνα ἐνημερωτικὸ φυλλάδιο γιὰ ὅσους πάνε νὰ τὸ ἐπισκεφτοῦν. Ἄν σὲ κάποιος ῥωμαϊκὸ εὔρημα μερηνούσε καὶ τὸ περιφράσουμε μὲ φύλακα καὶ εἰσιτήριο, πόσο ἀναγκαῖο εἶναι γιὰ τοὺς τόπους αὐτοὺς. Ἐξάντλησαμε τὴν ἀγάπη τῆς καρδιάς μας γι' αὐτοὺς ποὺ σημάδεψαν τὴν λευτεριά τῆς νίκης μὲ ματώμενα πόδια βάζοντας τὸ ὄροσημο στὴν ψυχὴ του κάθε σημερινοῦ ἀνθρώπου; Μπορεῖ νὰ διανοηθεῖ κανεὶς πῶς εἶναι δυνατόν σήμερα νὰ μὴν ἀνησυχούμε γιὰ τὴ συντήρηση καὶ τὴ φύλαξη τῶν ὡσανὰ μιὰ τέτοιας κληρονομιάς;

Αὐτὴ ἡ ἱστορεῖα δὲν διεκδικεῖ τὰ δικαιώματά της μέσα στὸ σήμερα; Εἴμαστε ἀπαλλαγμένοι τῶν εὐθυνῶν, τῶν ὁποιονδήποτε μεταρρυθμίσεων πολιτικῶν καὶ δικαιολογιῶν; Ἀναρωτιέσαι, τὴν εὐθύνη ποιὸς τὴν φέρνει.

Τὸ καλύτερο μνημόσυνο τῆς ψυχῆς μας γιὰ κείνους νομίζω, εἶναι ἡ προσπάθεια, ἡ καλὴ θέληση καὶ ἡ συνεργασία ὅλων μας, γιὰ νὰ πετύχουμε τὰ οὐσιαστικά.

Οἱ μεγάλες στιγμὲς τῆς ἱστορίας δὲν πρέπει νὰ περνοῦν ἀπαράτηρες καὶ ἀνεύθυνες γιὰ νὰ μποροῦν νὰ διδάσκονται οἱ νεώτεροι. Νὰ ἀναγνωρίζουμε βαθειὰ εὐγνωμοσύνη σ' ὅλους τοὺς ἥρωες τῆς φυλῆς μας ποὺ ἔγιναν θεμελιωτὲς τῆς νεώτερης Ἑλλάδας καὶ νὰ μὴ μολύνουμε τοὺς τόπους τους. Εἴμαστε οἱ κληρονόμοι καὶ ἔξω ἀπὸ τὸν Ἑλλαδικὸ χῶρο. Εἴμαστε οἱ συνεχιστὲς μιᾶς πίστεως, μιᾶς ἰδέας, ἑνὸς ἐλεύθερου λαοῦ. Ῥς βαδίζουμε πλάι - πλάι μὲ τὴ συνείδηση τοῦ παρελθόντος καὶ τὸ βάρος τοῦ παρόντος, ὥστε νὰ γίνεῖ κάθε πράξη μας δημιουργικὴ. Ῥς μὴν ἀφήσουμε νὰ πέσει καὶ τὸ τελευταῖο λιθάρι, ἄς μὴν κακοποιούμε ἀπὸ βόλεμα καὶ μόνο, τὰ ἐλάχιστα τεκμήρια αὐτῆς τῆς κληρονομιάς, ποὺ μαρτυροῦν ἀρχιτεκτονικὰ χαρακτηριστικὰ τῶν ἐποχῶν ἐκείνων, κλείνοντας τὰ ἀναστάσιμα ὄνειρα τοῦ χρέους γιὰ μιὰ εὐλογημένη ἐλευθερία.

Παλιοὶ Σταθμοὶ

Ράγες ψυχρές. Παλιὰ βαγόνια
- Ἄνδρες σαράντα Ἴπποι ὀκτώ -
χαλοῦν τοῦ κόσμου τὰ ψαρόνια
πού ἀλητεύουν στὸν Σταθμό.

Παγκάκια ἄδεια. Σβηστὰ φανάρια
τὰ τραίνα φύγανε γιὰ πάντα
καὶ πήρανε τὰ παλληκάρια
θαρρῶ ὀκτώβρη τοῦ Σαράντα.

Μνήμες πικρὲς ξεθωριασμένες.
Φωνῶν ἀπόηχος πού σβήνει.
Νεκροὶ οἱ Σταθμοὶ - ψυχρὲς χαμένες -
κι εἶναι Σταθμάρχης ἡ ὀδύνη.

Ἐμμ. Σπ. Χλειουνάκης

*

ΠΡΙΝ ΛΙΓΑ ΧΡΟΝΙΑ

Τὰ βραδινὰ
Τὸ σπίτι σου
Ἄντιλαλοῦσε
Ἄπ' τὰ παιχνίδια μὲ τὴν κόρη σου
Τὰ κουβεντολόγια μὲ τὴ συντρόφισσά σου
Τὰ ποιήματα πού τοὺς διάβαζες
Σήμερα
Τὴν κόρη σου κοιμίζεις βιαστικὰ
Μὲ τὴ συντρόφισσά σου λὲς στὰ πεταχτὰ
Δυὸ λέξεις
Λόγος οὔτε νὰ γίνεται βεβαίως γιὰ ποιήματα.
Καὶ μετὰ
Στὴν τηλεόραση μπροστὰ
Κότζακ
F.B.I.
Καὶ λοιπὰ
Τὰ μόνα σου ἐνδιαφέροντα
Τὸν κόσμο σου
Ἐγκλώβισες
Σὲ 24 Ἴντσες μέσα
Ὅπως ἐπιδιώκανε

Κώστας Γ. Μίσσιος

Δημήτρη Χρ. Μποσινάκη

Ο ΓΙΟΣ

(Διήγημα)

‘Ο Μήτσος Καραγιώργης δέν αναφοκοκκίνισε καθόλου όταν ή Στάσα έπεσε στο μπράτσο του δακρυσμένη. Διακριτικά μόνο τήν κάθισε στην πολυθρόνα. Και δέν μίλησε. Ούτε νευρίασε όταν τόν πρόσβαλε με τόν ύποτιμητικό του λόγο ό Γιάννης. Μόνο περιορίστηκε νά του πει:

- ‘Αν ήταν μπροστά ό πατέρας θά τó ένέκρινε;

‘Ε, τούτος ό λόγος ήταν πέρα για πέρα άκαταλαβίστικος από τó Γιάννη, αλλά κι από άλλους πούκανε παρέα.

- ‘Ο πατέρας... άκούς ό πατέρας... πότε θά γίνεις άντρας από παιδί. Πάνω σ’ αυτό συχνά συζηταγαν, χωρίς νά καταλήγουν κάπου.

‘Ο Γιάννης, όπως οί άλλοι, προσπαθούσε στην άρχή νά πείσει τó Μήτσο νά γίνει πιό "ρεαλιστής", νά πατάει στα πόδια του όπως τούλεγαν όλοι. Αυτός έχει φτερά στα πόδια του και πετάει. Κι’ έτσι τού φεύγει ή ζωή μέσα από τά χέρια του χωρίς νά τή χαρεί.

‘Ο Γιάννης, πού διάβαζε και ποιήματα, τού θύμιζε κάθε τόσο:

Πολύ τήν καταφρόνεσες

τή ζωή, π’ ανάθεμά τη...

Τότε ήταν πού νευρίαζε πραγματικά και τούς φώναζε:

“Οχι, νά πάρ’ ή εύχή, όχι δέν είναι σωστό.

Τελευταία όμως δέν τού κάναν μόνο λόγο για άλλαγή στον τρόπο τής ζωής του, αλλά προσπαθούσαν νά τόν πείσουν ότι δέν είναι σωστό έπιστήμονας αυτός άνθρωπος, νά μήν άπελευθερώνεται από καταστάσεις τής παιδικής ήλικίας, νά μήν ώριμάζει και γίνεται άντρας.

Γιατί, πρέπει νά τó πούμε, πώς, όσο άπλή είναι ή ζωή τού Μήτσου τού Καραγιώργη, τόσο δύσκολο είναι μερικés φορές νά καταλάβεις τó φέροσιμό του. Είναι άπλή γιατί ό λόγος του είναι άντρίκιος, χωρίς περιστροφές. Καταλαβαίνεις άκόμη κι εκείνα πού δέν θέλει νά σου πει. “Όμως κάπου - κάπου, όταν δίνει εξηγήσεις για τόν τρόπο του δυσκο-

λεύεσαι να τόν καταλάβεις ή τόν λές παιδί. Αυτός ό άντρίκιος χαρακτήρας του είναι που διαβολίζει σερνικούς και θηλυκούς στήν παρέα του.

- Πού πάει ή δύναμή σου Μήτσο..., τού λένε.

Έκεινος χαμογελά άκαθόριστα.

Αυτοί που τόν γνωρίζουν καλύτερα λένε πώς από φοιτητής άκόμη, έτσι ήταν. Δέν άλαξε ή συμπεριφορά του. Και τώρα που εργάζεται κάπου 3 χρόνια στο Νοσοκομείο εξακολουθεί νάναι ό ίδιος πάντα. Τό Μάρτη θά γίνει έπιμελητής και μερικοί συνάδελφοί του άναρωτιούνται άν αλλάξει μαζί κι' ό τρόπος του.

Τά δύσκολα χρόνια τής άνωμαλίας τόν βρήκαν να σπουδάξει. Τότε, ξεμερώνοντας Χριστούγεννα τήν τελευταία χρονιά κατέβαινε τήν Έρμού για να πάει στήν Καπνικαρέα. Άκούει ξαφνικά πίσω από μία πάροδο τρεχάματα κι' ένας νεαρός να στέκεται δίπλα του και να τού ψιθυρίζει τρομαγμένα, ένω άκολουθοῦσαν στή στροφή 3-4 άτομα:

- Μή ξαφνιαζεσαι φίλε, με κυνηγά ή Άστυνομία, βοήθα με.

- Πώς σε λένε;

- Πέτρο...

- Πέτρο, ... φοιτητής έ... τής Άιατρικής ... έ... τής Άιατρικής.

Έφτασαν κι οι άστυνομικοί... λαχανιασμένοι... στο μισοσκόταδο. Ό Μήτσος βιάστηκε να τούς προλάβει:

- Άπό κεϊ... να τώρα πήρε τή στροφή... τρεχάτε... τόν είδα, με τό φίλο μου από δώ.

Όλα έγιναν τόσο γρήγορα, άστραπιαία που δέν μπορούσε ό Μήτσος, κι ό άλλος ίσως, ούτε με τή σκέψη του να τά παρακολουθήσει. Άπομακρύνθηκαν ως πενήντα πέτρα, αυτοί βρήκαν τήν εύκαιρία και μπήκαν στήν Καπνικαρέα. Δέν κοίταξαν προς τήν πόρτα, κατάλαβαν όμως πώς ήρθαν δυό-τρεις ως τήν είσοδο και βγήκαν ξανά.

- Τι έκανες, γυρίζει ό Μήτσος και ρωτά τόν Πέτρο.

- Νά..., άρχισε να τού λέει ψιθυριστά στ' αυτί ό Πέτρος... έγγραφα με μαρκαδόρο στον τοίχο... με είδαν... πυβολόλησα για να τούς ξεφύγω.

Δέν είπαν τίποτε άλλο. Μόνο ύστερα από μερικά λεπτά γυρίζει ό Μήτσος και τού λέει:

- Έγώ θά μείνω...

- Κι έγώ... έδω ... κοντά σου αισθάνομαι σιγουριά.

Ή ώρα περνούσε... ό Μήτσος πρέπει να σκεφόταν, "Κι' ό πατέρας αυτό θά μούλεγε...".

Τώρα ύστερα από χρόνια, άπορεί άκόμη πώς τή γλίτωσαν.

Οι άμεσοι συνεργάτες του Μήτσου στην Κλινική ήταν ο Γιάννης ο Κόριζης, ή Στάσα, γνωστή από το Πανεπιστήμιο, νιόπαντρη και, ή Έλένη, ανύπαντρη ακόμη. Ο άντρας της Στάσας, δικαστικός, πήρε προαγωγή και μετάθεση για όχτω μήνες, όπως τούπαν για να τον καθησυχάσουν, στην Κοζάνη.

Το ενδιαφέρον της Στάσας για το Μήτσο ήταν τέτοιο που εύκολα γινόταν αντιληπτό.

Μιά φορά, στην έφημερία του Μήτσου παρέμεινε κι' η Στάσα στην Κλινική με κάποιο πρόσχημα. Είχε πιει στο μικρό μπαράκι δυο κονιάκ, κυρίως για ν' αποβάλλει τις τυχόν αναστολές της και έφερε να κεράσει και το Μήτσο, δημιουργώντας ακόμη και μιὰ επέτειό τους.

Η πρόκλησή της ήταν τέτοια που θόλωσε το μυαλό του Μήτσου σε τέτοιο σημείο που να χαμηλώσει κι' η όρασή του. Δεν κουνήθηκε όμως από τη θέση του ούτε έπαψε να την κοιτάζει για να μη δείξει αδυναμία στα μάτια της μπροστά. Το στόμα του όμως ήταν γεμάτο αίμα από το δάγκωμα στο έσωτερικό μέρος των χειλιών.

Δεν θυμάται πόσο έμεινε έτσι... ούτε πώς χώρισαν... Πάντως από τότε η Στάσα είχε μιὰ ελαφρά μελαγχολία κι' ήταν πολύ σκεπτική, τουλάχιστον όταν ήταν πολύ σκεπτική, τουλάχιστον όταν ήταν μπροστά ο Μήτσος.

- Τιμπάει ή μικρούλα, αν δεν τσίμπησε ακόμη και μου το κρύβεις,... Κατάλαβες; Τούλεγε ιδιαίτερα ο Γιάννης.

- Έλα βρέ αδερφέ... ιδέα σου είναι... Έλεγε αυτός, κι έπεφτε για λίγο στο συλλογισμό.

- Τι σκέφτεσαι ξανά... τη Στάσα.

- Νά... αν _ήταν ο πατέρας... εδώ δίπλα, τι θάλεγε.

- Φτου να πάω' ή όργη... πολύ μαλακός, είσαι ρε αδερφέ... Παντρεύεσαι κι ακόμη να μεσώσεις. Τι θα πει ή γυναίκα σου αν της πεις πώς έτσι σούπε ο πατέρας... άκου ο πατέρας.

Κι' όμως ο Γιάννης δεν είχε πέρα για πέρα δίκιο. Οι γυναίκες στην Κλινική δεν θεωρούσαν τη στάση του παιδιάστικη. Στέκονταν στο άντρίκιο του φέριμο και δεν κόλλαγαν στις ασυνήθιστες έξηγήσεις του, που δεν μπορούσες όσο και ναθελες να τις ξεχάσεις. Θυμόντουσαν ακόμη πώς όταν έγινε ή αρχική προσπάθεια για να ξαναφτιαχτεί ο νοσοκομειακός σύλλογος πολλοί τότε άκου παιδί μου, έπιστήμονες άνθρωποι, κοκορεύονταν και παρίσταναν τον αντίστασιακό, αυτός φανερά άηδιασμένος, από αντίδραση, σηκώνεται και λέει πώς αυτός δεν έκανε καμιά αντίσταση. 'Ο

Γιάννης θέλησε νὰ μπαλώσει τὸ πρᾶμα ἀλλ' αὐτὸς τόνισε πὼς ἀπὸ φόβο μὴ χάσει τὴ δουλειὰ του δείλιασε καὶ δὲν μίλησε. Οἱ ἄλλοι μίλαγαν γιὰ συμμετοχὴ σὲ ὀργανωμένη ἀντίσταση. Διέθεταν βλέψεις... φαντασία. Ἐνας μάλιστα ἔφτιαξε ὀλόκληρο παραμῦθι προεκλογικὸ, φανερὰ ψεύτικο καὶ στοὺς φίλους του.

Ὁ Μῆτσος κοκκίνησε ἀπὸ θυμὸ. Σηκώνεται πάνω, ἀρπάζει τὸ χέρι τοῦ κατήγορου κι ἦταν ἔτοιμος νὰ τὸν σύρει ἀπὸ τὸ γακὰ. Περιορίστηκε ὁμως νὰ τὸν κοιτάξει μὲ ἀηδία καθὼς αὐτὸς στεκοταν φοβισμένος. Τίποτε ἄλλο.

- Δὲν τούδινες μιὰ νὰ καταλάβει, τοῦ ἀρχιψεύταροου, τοῦ εἶπε ἔντονα ὁ Γιάννης.

Αὐτὸς, ὕστερα ἀπὸ σκέψη:

- Ἄν ἦταν παρὼν ὁ πατέρας, τί θὰ μούλεγε;

Ὁ Γιάννης ἀναποκοκκίνησε καὶ τοῦ φώναξε νευριασμένος:

- Ὡς ἀδερφέ, μ' ἔσκασες μ' αὐτὸ τὸ πατέρας καὶ πατέρας. Ἄδικα σπούδασες. Ποῦναι ἡ μόρφωσή σου, ἡ παιδεία σου μὲ τὴν ὁποία θὰ κουμαντάρεις τὴ ζωὴ σου. Οἱ ψυχίατροι μιᾶνε γιὰ ἐλεύθερη προσωπικότητα, ποῦναι τη;

Ἐπιστήμονες ἄνθρωποι ἐμεῖς, νὰ κολλᾶμε στὴν παιδικὴ ἡλικία καὶ νὰ μὴ λέμε νὰ ξεκολλήσουμε...

Ὁ Γιάννης εἶχε πάρει φόρα, μπέρδευε τὰ λόγια του...

Ὁ Μῆτσος περιορίστηκε νὰ τοῦ πει:

- Παιδεία, ἐλεύθερη προσωπικότητα... μεγάλες κουβέντες.

Ὁ Γιάννης ἠρέμησε λίγο γιὰ νὰ μιλήσει καλύτερα:

- Βρὲ ἄνθρωπε, ἡ συνείδησή σου... ἐσένα ἡ συνείδησή σου... δὲν σοῦ λέει τί πρέπει νὰ κάνεις καὶ τί δὲν πρέπει;

- Μὰ κι' ἡ συνείδησή μου ἀλλάζει χωρὶς νὰ τὸ καταλάβω μὲ τὴν παρέα ποῦ κάνω... γερνάει κι αὐτὴ... χαλάει... δὲν μπορεῖ νὰ μὲ συμβουλεύει πάντα...

- Κι' ὁ πατέρας σου;...

- Ὁ πατέρας δὲν ἀλλάζει... καὶ χτὲς καὶ σήμερ καὶ αὔριο, ὁ ἴδιος θάναι.

- Ἐ, τί νὰ σοῦ πῶ... παράξενος, ἀλαφροῖσκιωτος μοῦ φαίνεσαι... δὲν σὲ καταλαβαίνω.

Κι' ἀμήχανα ἔψαξε στὴν τσέπη του, βρῆκε τὰ τσιγάρα του, ἀναψε ἓνα ρούφηξε βαθειὰ καὶ ῥίχτηκε σκεφτικός, στὴν καρέκλα.

Δημήτρης Χρ. Μπουσινάκης

ΘΕΑΤΡΟ

Θέατρο του Νότου Τò τελευταίο τραίνο, Φιτζέραλντ - Κούς

Τò θέμα είναι κοινότυπο και τετριμμένο. Ό χώρος και ή σύγκρουση τών χαρακτήρων είναι ένα δεδομένο κοινωνικής ψυχογραφίας, καταγραφής και ανάλυσης που άπασχολεί συνεχώς τò θέατρο, τήν λογοτεχνία και τόν κινηματογράφο. Έτσι έχουμε παρακολουθήσει μέσα από τήν τέχνη, τόν καλό και τόν κακό, τόν όμορφο και τόν άσχημο, τόν ήρεμο και τόν παράξενο κ.λ.π. Πάνω σ' αὐτή τή θέση και τήν άρνηση καταχωρείται και ή άνάλογη και ή αντίστοιχη φιλοσοφία και θεώρηση τής ζωής και τής μοίρας.

Άπό τήν πρώτη λέξη μέσα στο τραίνο και στο διάλογο ανάμεσα στις δύο άδελφές, ό θεατής βρίσκει σε γνώριμο, κατ' επανάληψη νοηματικό πεδίο και ίσως μαντεύει και ίσως άντολαμβάνεται, ότι θά πρέπει τò όποιο τέλος στο έργο νά έχει μία διαφορετική διεργασία έκρηκτικής πιθανότατα κατάληξης για νά τόν αϊφνιδιάσει θεατρολογικά.

Τò ίδιο αὐτό όμως όμολογο τò γνωρίζει και ό συγγραφέας. Και άντιλαμβάνεται επίσης ότι τò μόνο που θά κρατήσει ένα αὐτοδύναμο στήν άκεραιότητα ενδιαφέρον, είναι ή σωστική δεξιοτεχνία τής γραφής. Και βεβαίως και τò έπιτυγχάνει στο μέτρο όμως.

Χρησιμοποιεί μία ύπαινεκτική παρέμβαση φράση μέσα στή θεατρολογική ροή, τήν όποία και πυκνώνει προς τò τέλος. Άκόμα παραθέτει έμβόλιμες άναδρομές και άποσυνδέει και διασυνδέει τήν προηγηθείσα τραγική περίπτωση τών οικογενειακών άναμνήσεων. Και αὐτή ή θεατρικά, σκηνική δοσολογία παρέχεται με εύρηματική επίγνωση πάνω στον προσανατολισμό τής θεατρικής έμπνευσης.

Έτσι και μ' αὐτὸν τόν τρόπο, οί δύο συνταξιδεύουσες άδελφές παραδίδονται θεατρικά από κοινὸ που δέν θά έντυπωσιασθεί....

Ή Άννα Μακράκη και ή Σοφία Σείρλη έπαιξαν συγκρατημένα και έδειξαν τήν θεατρική τους έμπειρία. Ή μουσική ήταν μιá θαυμάσια καλλιτεχνική επένδυση. Ή σκηνοθεσία τόνισε και υπογράμμισε άκριβώς εκείνα τὰ σημεία που διανοίγουν εύρύτερα τήν προκείμενη θεατρική σχέση.

Ή όλη παράσταση είναι πρόσθετος έπαινος στήν καλλιτεχνική προσφορά που παρουσίασε υπεύθυνα τò Θέατρο του ΝΟΤΟΥ.

Μαν. Πράτσικας

Διονύση Ἀνδρώνη

Οἱ ταινίες μικροῦ μήκους τοῦ 2ου Μεσογειακοῦ Φεστιβάλ Νέων Κινηματογραφιστῶν

Ἡ δεύτερη ὀργάνωση τοῦ Μεσογειακοῦ Φεστιβάλ Νέων Κινηματογραφιστῶν ἦταν, σὲ συμφωνία μὲ τὴν πρώτη, ιδιαίτερα ἐπίσημη, κοσμικὴ ἀλλὰ καὶ φιλική, πρόσχαρη, δημιουργικὴ γιὰ τὸ πνεῦμα. Μέσα σ' αὐτὲς τὲς τρεῖς μέρες πὺν διαρκέσανε οἱ καθαυτὸ φεστιβαλικὲς ἐκδηλώσεις, τὸ πρόγραμμα ἦταν τόσο πλούσιο καὶ πληθωρικὸ πὺν θαρρεῖς πὺς ἡ ἀληθινὴ καρδιά τῆς Μεσογείου χτυποῦσε στὴ Λάρισα μ' ἓνα γοργὸ ῥυθμὸ, προσφέροντας στοὺς θιασῶτες ἓνα χεῖμαρρο ἐντυπώσεων. Πολλὰ συγχαρητήρια πρέπει νὰ ἀποδοθοῦνε στὴν καλλιτεχνικὴ διευθύντρια τοῦ φεστιβάλ, τὴν κυρία Στέλλα Μπελέση, γιὰ τὴν ἀποψη ὀργάνωση καθὼς καὶ γιὰ τὴν ἐπιλογή τῶν παιδιῶν.

Συγκεντρώνοντας τὰ χαρακτηριστικότερα δείγματα πὺν μαρτυροῦνε τὸν πλοῦτο τῶν μεσογειακῶν κιν/τῶν προτάσεων, ἡ φετινὴ διοργάνωση προσπάθησε ἐξυψῶσει τὸ ἀνάστημα τῶν γειτονικῶν μας κινηματογραφιῶν, ἀποδεικνύοντας ταυτόχρονα ὅτι τὸ ὄνειρο τῆς διαμεσογειακῆς συνεργασίας καὶ συναδελφικότητας εἶναι πραγματοποιήσιμο.

Ἡ πρώτη μέρα ξεκίνησε μὲ τὸ λεγόμενο "Πανόραμα" πὺν, ὅπως καὶ πέρσι ἔτσι καὶ φέτος, περιέλαβε τὲς πιὸ πετυχημένες ταινίες μικροῦ μήκους τῆς χρονιάς, εἴτε αὐτὲς προέρχονταν ἀπὸ μεσογειακὲς χώρες εἴτε ἀπὸ ἄλλες πιὸ μακρυνές. Λόγω τῶν καταγωγῶν τους, οἱ ταινίες αὐτὲς δὲν μπορέσανε νὰ συμπεριληφθοῦν στὸ ἐπίσημο διαγωνιστικὸ τμήμα, γι' αὐτὸ καὶ προβληθήκανε ἐνημερωτικά. Γιὰ καλὴ μας τύχη, ἀνάμεσά τους ἦταν, γιὰ δεύτερη συνεχόμενη χρονιά, ἡ ὑποψήφια γιὰ Ὁσκαρ ταινία μικροῦ μήκους πὺν τελικὰ τὸ κέρδισε. Πρόκειται γιὰ τὸν "κάδρα Καβαλάρη" τοῦ Πεπέ Ντακάρ, ἀπὸ τὴ Γερμανία. Οἱ ὑπόλοιπες συμμετοχὲς τοῦ Πανοράματος εἶχανε ἐπίσης διακριθεῖ σὲ ἄλλα διεθνὴ φεστιβάλ, φτιάχνοντας μέχρι κι ἐκεῖνο τῶν Καννῶν (τὸ παράδειγμα τοῦ "Robachick" τοῦ Ρούντολφ Μέσταγκ εἶναι σχετικὸ). Λειτουργώντας σὰ ζωντανὸ ἀρχεῖο κινηματογραφικῆς ἱστορίας, τὸ "Πανόραμα" τοῦ Μεσογειακοῦ Φεστιβάλ

Νέων Κινηματογραφιστών προσφέρει μία χειροοπιστή υπόθεση για τὸ μέλλον. Είναι στὸ χέρι τῶν σκηνοθετῶν νὰ τὴν ἐκμεταλλευτοῦνε.

Συνεχίζοντας τὶς ἄλλες μέρες μὲ τὰ ἐπίσημο διαγωνιστικὸ τμήμα, εἶδαμε ταινίες τεσσάρων μὰ εὐρωπαϊκῶν κρατῶν: τῆς Ἀλγερίας, τῆς Τυνησίας, τοῦ Μαρόκο καὶ τὸν Ἰσραήλ. Ἡ μὲν πρώτη μᾶς πρόσφερε τὴν "Καταραμένη" τοῦ Ἑλ. Χαντί Γκελάλ. Περιγράφοντας μὲ αὐθεντικότητα τὴν ἀναταραχὴ ἀπὸ τὴν γαλλοαλγερινὸ πόλεμο, ὁ σκηνοθέτης συνδυάζει πολὺ εὐστοχῶν τὸ λυρισμὸ μὲ τὴ βία, δίνοντας ἰδιαίτερη βαρῦτητα σὲ μία ἐξαιρετικὴ ὠμὴ σκηνὴ βιασμοῦ. Ἡ Τυνησία καταπιάστηκε μὲ τὴν ἴδια θεματολογία στὸ "γιά Ναμπιλ" τῶν Μωχάμεντ Ζράν. Ἡ ἀπότομη εἰσβολὴ τοῦ γαλλοαλγερινοῦ πολέμου στὴ ζωὴ ἑνὸς ἐρωτευμένου ζευγαριοῦ τὸ ὀδηγεῖ στὸ χωρισμὸ. Ἡ ἱστορία ἐξελισσεται μέσα σὲ μιὰ βαριά παρακμιακὴ ἀτμόσφαιρα. Οἱ μαροκινῆς "Γαλάζιες πέτρες τῆς ῥήμου" τοῦ Ναμπιλ Ἄγι στηριχθήκαμε σὲ μιὰ ἀπλούστατη καὶ κοινότυπη μυθοπλασία γιὰ νὰ καταλήξουνε σ' ἕνα ὑπέροχα φανταστικὸ ("ὑπερπλαστικὸ" θὰ λέγαμε) τέλος. Τὰ ζωηρὰ χρώματα καὶ οἱ συνδυασμοὶ τους συνθέσανε μιὰ πολὺ ἐνδιαφέρουσα εἰκαστικὴ πλευρά. Τὸ Ἰσμαήλ, τέλος, μὲ τέσσερις ταινίες ἔδωσε καὶ φέτος τὸ ἐνεργὸ παρῶν του. "Τὰ γράμματα στὴ Φελίσια" τοῦ Ἰγκάλ Μπουρστὶν ἐπιχειρῶν ἕνα συνοπτικὸ συνδυασμὸ τῶν ἐρωτικῶν ἐπιστολῶν τοῦ Φράνς Κάφκα καὶ τῆς κακόγουστης ἀτμόσφαιρας γιορτῆς σ' ἕνα νυχτερινὸ κέντρο διασκέδασης. "Οἱ καλοὶ γείτονες" τοῦ Ζβ. Ζέλιγκερ. Εἶναι ἕνα ἐπίπεδο ἀλλὰ καὶ ἀνθρωπιστικὸ road movie ποὺ θέλει νὰ τεθεῖ ὑπὲρ τῆς προσέγγισης τῶν ἐχθρικῶν λαῶν. "Ὁ ὑδραυλικὸς χτυπάει πάντοτε δύο φορῆς" τῆς Πάλα Ζίμερμαν εἶναι σκηνοθετημένος μὲ μιὰ σκόπιμη ναιφ (naïf) τεχνοτροπία, ἢ ὅποια προέρχεται κυρίως ἀπὸ το παίξιμο τῶν ἐρασιτεχνῶν ἠθοποιῶν. Ἡ "Ἰερουσαλήμ" τοῦ Ντάν Νκεβὰ ἀποτελεῖ ἕνα ἀφηρημένο πορτραῖτο τῆς ὁμώνυμης πόλης ὅπου τὸ "ὑγρὸ" montage τῆς παραπέμπει ἄμεσα στὸ "Βερολίνο" τοῦ Βάλτερ Ρούτμαν.

Ἀπὸ τὴν εὐρωπαϊκὴ πλευρά, ἡ Γαλλία ἦταν πολὺ περισσότερο ἐνεργὴ ἀπὸ τὶς ὑπόλοιπες χώρες, προσφέροντας ἑπτὰ ἀξιόλογες ταινίες. Ὁ μόνολογος τοῦ "Ἀπέφυγε τὴ νύχτα" (σὲ σκηνοθεσία Πατρικ Μπρουνί) παρουσιάζεται τὴν ὑπαρξιακὴ ἀνησυχία ἑνὸς μποξέρ τῆ στιγμῆ τῆς μοναχικῆς ἐκπαίδευσής του. Τὰ ἀεικίνητα φαντασμογορικὰ πλάνα ὑποστηρίζονται ἀπὸ τὴν γενικότερη δεξιότεχνία τῆς σκηνοθεσίας. Ἡ ταινία κέρδισε τὸ πρῶτο βραβεῖο τῆς κριτικῆς ἐπιτροπῆς. Τὸ δεύτερο βραβεῖο ἀπέκτησε ἡ "Ἀρένα" τοῦ Νικολὰ Κους, ἐξιστορῶντας τὸ πάθος γιὰ ἐκδίκηση μᾶς κόρης ἑνὸς σκοτωμένου ταυρομαχοῦ, ἔτσι ὅπως ὠρμάζει στὴν καρδιά τῆς προετοιμάζοντας τὴ στιγμῆ τῆς ἀναμέτρησής της μὲ τὸν ταῦρο ποὺ πῆρε τὴ ζωὴ τοῦ πατέρα της. Τὸ τρίτο βραβεῖο ἀπέκτησε ἡ ταινία "Ποιὸς εἶναι ὁ Βαλεντίνος;" τοῦ Ζαν-Φρανσουά Σιρόν. Κατὰ τὴ διάρκεια μιᾶς ἐφιαλτικῆς νύχτας, ἕνας ἄνθρωπος μεταμορφώνεται σὲ λαγὸ κάτω ἀπὸ ἕνα ντελίριο ἀγχωτικῶν εἰκόνων καὶ εἰδικῶν ἐμφέ. Εἰδικὴ μνεῖα κέρδισε τὸ "Γου-

ρούνη" του Ντενί Καρτέ το όποιο, κάνοντας θεματικούς ύπαινιγμούς στην όμώνυμη ταινία του Ζάν Έστίας, καταντάει σοκαριστικό έξαιτίας τής διαλεκτικής αντίθεση ανάμεσα στις σκληρές εικόνες τής τελετουργίας σφαγής ενός γουρουνιού και στη "Γαλήνια" διαδικασία εικαστικής δημιουργίας ενός ζωγράφου. "Η σεξουαλική ζωή" του Βενσέν Γκαρέν είναι έξαιρητική άπλοϊκή ως προς τή σύλληψη τής, δέν παύουν όμως νά προσφέρουν γέλιο τά ευτράπελα μελοδραματικά στερεότυπα τής. Μία ζωηρή κόρη φιλήσυχων ανθρώπων αναλαμβάνει τή σεξουαλική διαπαιδαγώγηση του μικρού άδελφού τής. "Η σεξουαλική επίθεση τά μεσάνυχτα" στηρίζεται σέ μία ύπέροχη ιδέα, όπως και σέ μία άποτελεσματική σκηνοθεσία, περιγράφοντας τις σεξουαλικές διαστροφές ενός παντρεμένου ζευγαριού. Η "Ελένη" του Άλεξάντρ Περιγκώ είναι ένα άσπρόμαυρο video-clip πού συνδυάζει περιτέχνα τή θρησκευτικότητα τής όμώνυμης μουσικής σύνθεσης του Ξενάκη και τήν ένδυματολογία τής άρχαίας έλληνικής τραγωδίας. Τά δέ τοπία έκπέμπουν τή λάμψη τής έλληνικής παραλιών, χωρίς ν' άνήκουν στην Ελλάδα.

Η Ίταλία παρουσίασε φέτος μία μοναδική άξιοπρόσεκτε ταινία, τήν "Κούνια" του Βισσέντζε Τερατσιάνο. Αυτή ή συμπαθητική διασκευή του όμώνυμου διηγήματος του Άλμπέρτο Μοράβια περιγράφει πόσο ξαφνικά μπορεί νά φανεί ή μεταστροφή τής μοίρας προς τήν αντίθετη κατεύθυνση, από εκείνη πού αναμένουμε. Η κούνια είναι τó σύμβολο τής αιώνιας άσταθούς και ταλαντευόμενης μοίρας. Τó παράδειγμα τής γυναίκας πού θά σκοτωθεί πέφτοντας από αυτήν, παρασέροντας μαζί τής στο θάνατο τó κνοφορούμενο βρέφος τής, είναι άρκετό για νά μās κάνει νά τήν ταυτίσουμε με τή ζωή και τή χαρά (όταν στήνεται στον κήπο για νά ύποδεχτεί τó έκκολαπτόμενο τέκνο) αλλά και με τó θάνατο και τή δυστυχία (όταν θά συμβεί τó άτύχημα).

Άντιφατικές ήτανε οί κριτικές πού συνοδέψανε τις προβολές των τεσσάρων έλληνικών ταινιών μικρού μήκους του διαγωνιστικού τμήματος. Έμεις δέν θά παραλείψουμε νά έκφράσουμε τή συμπάθειά μας για τις δύο πρώτες, συμφωνώντας με τήν γνώμη τής πλειοψηφίας των θεατών του φεστιβάλ. Η ταινία "Βρείτε τή διαφορά" τής Ναταλίας Κωστοπούλου φτάνει μέχρι τά έσχατα όρια τής άφήγηματικότητας και χρησιμοποιεί ένα έντυπωσιακό collage κινούμενα L στατικ' Ίν εεκόνων για να περιγράφει τΚν Δλλοπρόσαλλη °φΚ τ' Ίν διαφόρων πολιτισμικ' Ίν ρπιμεξί Ίν.

Χρησιμοποιώντας πολλά "χειροποίητα" τρυκ και άπάτες, αυτή ή σκηνοθετική χειρονομία δέν πάνει νά κρύβει πολλές μορφολογικές ιδιαιτερότητες. Η "Κόκκινη κλωστή δεδένη" τής Χαράς Πετειναράκη κατάφερε νά προσαρμόσει εύστοχα τήν φανταστική και άθώα άτμόσφαιρα ενός παιδικού παραμυθιού στις άπαιτήσεις του κινηματογραφικού δοκιμίου, κάνοντας όμορφους συνδυασμούς εικόνων. Η ταινία "Ο Νόμος του Μέρφου" του Δημοσθένη Δημάδη ήτανε

έντελως αδιάφορη ως προς την πλοκή της αλλά και την σκηνοθετική απόδοσή της. Η τεχνική άριότητά της ήτανε το μοναδικό θετικό στοιχείο της, γι' αυτό εξάλλου κέρδισε το βραβείο της Ε.Τ.Ε.Κ.Τ. (Ένωσης Τεχνικών Έλληνικού Κινηματογράφου και Τηλεόρασης). Δυστυχώς λόγω ανειλημμένων υποχρεώσεων μου ως συνδιοργανωτής και μέλος της οργανωτικής επιτροπής του φεστιβάλ, δεν μπόρεσα να δώ τις "Φράουλες" του Λευτέρη Χαρίτου, οι οποίες και συζητηθήκανε πολύ. Διαβάζοντας τη σημείωση για την υπόθεσή τους από το επίσημο πρόγραμμα των φεστιβάλ παραθέτω τά παρακάτω λόγια: "Ένα άγורי κι ένα κορίτσι σ' ένα άδειο σπίτι. Η επικοινωνία πέρα από τη γλώσσα των λέξεων". Ακολουθώντας τη γνώμη ενός συναδέλφου "ή ταινία στρέφεται στο θέμα της μη-επικοινωνίας (non-communication), δυστυχώς όμως ή επινοητική πλευρά της εξαντλείται σε μία μονοδιάστατη και άχαρη αντιπαράθεση κενών σχημάτων".

Έχοντας παρακολουθήσει ένα μεγάλο σε διάρκεια διαγωνιστικό τμήμα, το κοινό του Σαββατόβραδου είχε την ευκαιρία να κάνει ένα τερπνό διάλειμμα παρακολουθώντας όρισμένες ταινίες, ικανές να αλλάξουν ριζικά τις διαθέσεις τους. Γι' αυτό το λόγο προβλήθηκαν τέσσερες δημιουργίες cult μικρού μήκους και μία μεγάλου: Οί άστειότητες και οί χαριτολογίες που πλασιώσανε την προβολή αυτής της ταινίας μεγάλου μήκους, υπό μορφή happening, δείξανε μέχρι ποιου βαθμού μπορεί να φτάσει ή αίσθηση του απαράδεκτου (αυτού που θα μεταφράζαμε ιδιωματικώς "cult" στο ελληνικό κινηματογράφο.

Τελειώνοντας, πρέπει να αναφέρουμε ότι τιμώμενη προσωπικότητα της φετινής διοργάνωσης ήτανε ο Μιχάλης Κακογιάννης. Όπως και πέρσι έτσι και φέτος το φεστιβάλ παίρνει την πρωτοβουλία να τιμήσει το έργο ενός δημιουργού του ελληνικού κινηματογράφου, προβάλλοντας ένα τμήμα του έργου του, καλώντας τον να δώσει συνέντευξη τύπου (άνοιχτής στο κοινό) και απομένοντάς του έναν έπαινο για το σύνολο της δουλειάς του. Δεν θα πρέπει να θεωρηθεί ότι ή σειρά με την οποία βραβεύονται οί παλαιμαχοί καλλιτέχνες (πέρσι ήτανε ο Άγγελόπουλος) επιβάλλεται από κριτήρια δημοτικότητας, φήμης ή ποιότητας δουλειάς αλλά περισσότερο από τις υπαγορεύσεις κάποιας επικαιρότητας.

Να ευχηθούμε, κλείνοντας το άρθρο ή επόμενη χρονιά να είναι εξίσου δημιουργική και ζεστή όπως και ή φετινή.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΟΥ ΜΓ΄ ΤΟΜΟΥ ΕΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ

Κ. Μιχαήλ: Ἀγροτικό τοπίο 2.
Δημοσθένη Κόκκινου: Νεράϊδα Τρικάλων 65

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ἰωάννη Καλογήρου: Ἀνάλεκτα 9,25
Μανώλη Μαρκάκη: Ὁ Karl Jaspers καὶ ἡ φιλοσοφία τῆς ὑπάρξεως 50
Γιώργου Παπαστάμου: Ἀπὸ τὸ μηδὲν στὸ Ἄπειρο στὸν τόνο τοῦ Μίσκιν 59, 71.
Μάλλιου Σωσάνας Ἄννας: Ὁ Γεώργιος Τραπεζούντιος 66.
Λάμπρου Ἄπ. Τσατσιόπουλου: Γλωσσικά τοπωνύμια 72.

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΑ

Ποίηση: Σαράντου Παυλέα Ἀναμνήσεις 6 εἶδη ἐνδυμασιῶν 6. Σημαντικὴ ἐρμηνεία 7
Νίνας Κοκκαλίδου Ναχμίας: Πῆς στὰ δέντρα 22, ἡ Πόλη 22.
Δ. Γαλάνη: Κατὰ τὴ Γένεση 57
Δημητρίου Ἰ. Καραμβάλη: Ἐμεῖς οἱ ποιητές 58.
Δ. Γαλάνη: Ἕνας τὸ Δέλεαρ 78
Πάνου Δημ. Τζιόβα: Διαδήλωση (ποίημα)
Γεωργίου Παπαστάμου: Σὲ ὅτι φεύγει 79
Ἐμμ. Σπ. Χλειουνάκη: Παλιοὶ Σταθμοὶ 85
Κώστα Γ. Μίσσιου: Πρὶν λίγα χρόνια 85

ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ

α) Διηγήματα:
Κώστα Μ. Οικονόμου: Ὁ Ταμερλάνος 3
Μανώλη Πράτσικα: Ἕνα τροχαῖο Συμβάν 19
Νίνας Κοκκαλίδου Ναχμίας: Ὁ Ἀργεντινὸς 34
Δημήτρη Χρ. Μποσινάκη: Ὁ γιός, 86
β) Ὀδοιπορικά:
Εὐσταθίας Φίκα-Παπαντωνίου: Ἡρωϊκὸ Σούλι, "Τὸ νέφος τῶν δακρῶν" 81
γ) Δοκίμια:
Γεωργίου Οικονόμου: Ἀφαιρῶ σημαίνει προσθέτω 23

ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

α) Κύρια ἄρθρα: Γεωργίου Δημ. Κόκκινου Τὸ Δάκρυ τῆς Θεᾶς Ἀθηνᾶς 17
Ὁ Μάνος Χατζιδάκης 33
Ἡ Ντροπὴ 49
β) Ἄρθρα: Διονυσίου Ἀνδρῶνη
Μικροῦ μήκους ταινίες τοῦ 1ου Μεσογ/κοῦ φεστιβάλ Νέων Κινηματ/στῶν 12, 28
Γιώτας Παρθενίου: Ἀλκιονίδες τῆς Λογοτεχνίας 30

Ἀμαλίας Δημ. Κόκκινου: Φεστιβάλ Κινηματογράφου, Διεθνείς Συναντήσεις Henri-Langlois 44

Διονύση Ἀνδρώνη: 2ο Μεσογειακό Φεστιβάλ Νέων Κινηματογραφιστῶν ταινιῶν μικροῦ μήκους 91

γ) Πνευματικά Πένθη: Γεωργίου Δημοσθένους Κόκκινου

Ἄ Πατῆρ Διονύσιος, Ἄ Δημήτριος Βακάλης Ἄ Ἰωάννης Τσοκάνης 64

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑ

Μαν Γ. Βαρβούνη: Ἡ λαϊκὴ λατρεία καὶ θρησκευτικὴ συμπεριφορὰ τῶν κατοίκων τῆς Σάμου - Μαρίας Μιχαήλ Δέδε, 15

Πόπη Κατράκη: Τὰ ἐρωτικά - Μανώλη Μαρκάκη 16

Γιώργου Γιάννη: Εἶδωλα - Διον. Ἀνδρώνη 31

Τζ. Κούπερ: Λεξικὸ συμβόλων - Διον. Ἀνδρώνη 32

Ἐνρίκο Πέκ Μοσκαντίνο: Ἐκδ. Ἡρόδοτος 38

Νίκου Β. Καμβύση: Ἡ ζωηφόρος πέτρα - Σέργιος Ἐμ. Μαραβέλια 38

Παναγ. Παπασταύρου: Ἡ ἐλπίδα τοῦ λυτρωμοῦ - Μ.Γ. Βαρβούνη 39

Δημητρίου Ράπτη: Το Καναλάκι τῆς Πρέβεζας Μ.Γ. Βαρβούνη 40

ΤΕΧΝΟΚΡΙΤΙΚΑ

ΔΗΠΕΘΙ: ΕΛΒΙΡΑ - ΖΟΥΒΕ: Γ.Δ. Κόκκινος 42

ΔΗΠΕΘΕ Πάτρας: Ἄ μπήντερμαν καὶ ἐμπρηστές. Μανώλη Πράτσια: 42

Στήβεν Μπέρκοφ: Τὸ τέλος τοῦ οἴκου τῶν Ἄσερ τοῦ Στήβεν - Θέατρο Νότου - Μανώλη Πράτσια 63

Γρ. Ξενοπούλου: Οἱ φοιτηταὶ - Μανώλη Πράτσια 80

Φιτζέραλντ Κρούς: Τὸ τελευταῖο τραῖνο - Μανώλη Πράτσια 90

Ἐκδοτικὴ γνωστοποίησης

Γεωργίου Δημοσθένους Κόκκινου: Ἐκδοτικὴ γνωστοποίησης 1, 48

ΔΙΑΦΟΡΑ

Συνεργάτες τοῦ ΜΓ τόμου 95 - Περιεχόμενα τοῦ ΜΓ τόμου, 95

ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ ΤΟΥ ΜΓ ΤΟΜΟΥ

Ἀνδρώνης Διονύσης

Βαρβούνης Μ.Γ.

Γαλάνη Δ.

Δέδε Μαρία Μιχαήλ

Καλογήρου Ἰωάννης

Καράμβαλης Δημήτριος

Κόκκινου Ἀμαλία Δημοσθ.

Κόκκινος Γεώργιος Δημοσθένους

Κόκκινος Δημοσθένης (†)

Μάλλιου Σωσάνα Ἄννα,

Μαραβέλιας Σέργιος

Μαρκάκης Μανώλης

Μίσσιος Γ.

Μιχάλης Κ.

Μποσινάκης Δημ. Χρ.

Ναχμία-Κοκκαλίδου Νίνα

Οικονόμου Κώστας Μ.

Παπαντωνίου-Φίκα Εὐσταθία

Παπαστάμος Γεώργιος

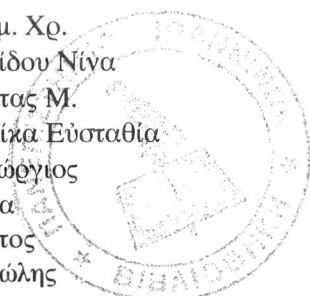
Παρθενίου Γιώτα

Παυλέας Σαράντος

Πράτσιας Μανώλης

Τζιόβας Παναγιώτης Δημ.

Χλιδιάκης Ἐμ. Στ.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΣΤΕ ΤΗΝ ΕΚΔΟΣΗ ΣΑΣ
ΕΜΠΙΣΤΕΥΟΜΕΝΟΙ ΤΗΝ ΜΑΚΡΟΧΡΟΝΗ ΠΕΙΡΑ ΜΑΣ

ΑΝΑΛΑΜΒΑΝΟΥΜΕ ΕΚΤΥΠΩΣΕΙΣ

* ΠΟΙΗΤΙΚΩΝ ΣΥΛΛΟΓΩΝ

* ΔΙΗΓΗΜΑΤΩΝ

* ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑΤΩΝ

* ΔΟΚΙΜΙΩΝ

ΚΑΙ ΣΕ ΧΑΜΗΛΕΣ ΤΙΜΕΣ

* ΕΡΓΑΣΙΩΝ

ΣΕ ΠΟΛΥΤΟΝΙΚΟ Ή ΜΟΝΟΤΟΝΙΚΟ

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΣΤΙΑ
ΜΕΛ. ΓΕΩΓΡΑΦΟΥ 53 - ΙΩΑΝΝΙΝΑ ΤΚ 45 333
ΤΗΛ. (0651) 26659 FAX 24231

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΣΤΙΑ

ΔΙΜΗΝΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

ΜΕΛΕΤΙΟΥ ΓΕΩΓΡΑΦΟΥ 53 45333 ΙΩΑΝΝΙΝΑ

